

חג השבועות
תשפ"ב

גיליון מס' 14

ענת ופקין

כתב עת לשימור ותיעוד ההווי והנגינה היהודית האותנטית

— "זבא כולם" - בעלזא

— חג השבועות בצילן
של בעל המנחת אלעזר
ממונקאטש זי"ע

— ניגון שניגון
בעת מעמד
קבלת התורה

— ניגוני "תורה"

— ניגון "אהבת עולם" - ויזניץ.
לר' בעריש ווישעווער הי"ד

— ניגון "אהבה רבה" -
ראפשיץ

ועוד...

איש
חסידי
היה

מאמר לזכרו של החזן והמלחין
הרה"ח ר' ליפא לויאש ז"ל

המתנה המושלמת

הספר שיוביל אתכם הישר
להיכל הנגינה על טהרת הקודש

לרכישה מקוונת לחצו כאן

עתיקין

הגיליון יו"ל ע"י מכון "עתיקין"

רחוב חיד"א 7,
בית שמש, ארץ ישראל.

טלפון: 055-6762069

מייל המערכת: atikin.negina@gmail.com

עורך ראשי: הרב בנימין נויפלד
עורך משנה / תוכן: הרב שמואל קליינמן

חברי המערכת:

הרב יאיר וינשטוק, הרב אהרן לנדא, הרב יצחק קרימילובסקי, הרב חיים ישראל ססלר, הרב אלימלך צוויבל, הרב אליעזר מאיר חמניצקי, הרב מרדכי שלמה ברים, הרב דוד ברים, הרב חיים קעניג

עיצוב לוגו, גריד ועימוד: כ. אלטמן
chevya800@gmail.com

לפירסום והפצה: a5806334@gmail.com

להצטרפות לרשימת המנויים לקבלת הגיליון

לחץ כאן

או שלח מייל:

atikin.negina@gmail.com

להסרה מרשימת התפוצה [לחץ כאן](#)

לעילוי נשמת הרה"ח המלחין
והבעל מנגן המפורסם נעים זמירות
רבי **חנניה יום טוב ליפא** ע"ה
בן הרה"ח ר' משה חיים ע"ה
נפ' ו' סיון - חג השבועות
ת.נ.צ.ב.ה.
נדבת בנו הרב משה חיים לויאש שליט"א

להורדת לולאה של כל הניגונים
המובאים בגיליון זה **לחץ כאן**

כאן
תוכלו להוריד את כל גליונות
ה"עתיקין" שיצאו עד כה בס"ד

להערות והצעות שלחו מייל
atikin.negina@gmail.com

לשמיעת הניגונים בקו "עתיקין"
בארץ ישראל: 076-5980343
בארה"ב: 518-924-0396
ובמערכת "קול בהצרות"

לשאוב אמונה מבאר החיים בהמישים ימי במידה

שיחות האמונה על ספירת העומר, ל"ג בעומר וחג השבועות
מפ"ק מורינו הגאון הצדיק רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

היום של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מוטיבוס

מפתח העניינים

מספר	נושא/ניגון
1	ובאו כולם טיש" - בעלזא / ניגונו של המגיד הק' ממעזריטש זיע"א
2	ניגון אקדמות - זוואלין
3	ניגון קדרותא דצפרא / אתה נגלית - וויז'ניץ
4	ניגון "אקדמות" - "ברוך הוא אלוקינו וגו'" - מה"בני יששכר" זיע"א
5	ניגון "ברוך שמי"ה" מיוחס למרן הבני יששכר זיע"א
6	ניגון ריקוד במעמד קבלת התורה - הרה"ק מלענטשנא זי"ע
7	אהבת עולם - ניגונו של מרן הקדושת ציון מבאבוב הי"ד
8	אהבת עולם, וויז'ניץ, לר' בעריש ווישעווער הי"ד
9	זמר 'אתה נגלית' - טאלנא
10	ברוך הוא אלוקינו - חב"ד
11	ניגון אקדמות המלא לבעל הדברי ישראל ממודזיץ זי"ע
12	עליונים ששו
13	ניגוני תורה
14	אהבה רבה - ראפשיץ

#1

זכור לי, שמרן התלהב וקם על רגליו באמרו את התיבות: "העם אשר נע". וכל הקהל התמוגג בכיסופין ובהתעוררות עילאית.

בגמר שירת "ובאו כולם" אמר מרן 'תורה', ולאחר מכן חילקו שיריים ממאכלי הסעודה. לאחר מכן כיבדו אנשים רבים מבין הנוכחים לנגן ולשורר את הפיוט הנ"ל "ובאו כולם" בניגונים שונים לכבוד היום.

עד כאן תיאורו המלא, של מעמד "ובאו כולם טיש" ככתבו וכלשונו של המשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדאו ע"ה.

עוד לגבי ניגון קדוש זה, מקור וייחוסו, נעתיק ממאמרו של ידידנו עוז החוקר הגדול, הרב דוד מאיר רוס שליט"א, במאמרו המיוחד על ניגוני המגיד ב"ירחון לבית רוז'ין", בחודש כסליו דהאי שתא.

... שמעתי מפי הישיש המנוח רבי מיכאל האובן מפשעווארסק - בני ברק מחסידי בעלזא שיחס ניגון זה לרבינו המגיד.

מסופר שלאחר הסתלקות הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא זיע"א, באו שנים מחסידי להסתופף בצל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע לחג השבועות. בבואם סיפרו, כי היו צריכים להבריא את הגבול והבחינו בהם השומרים ואף ירו עליהם, ובנסי נסים ניצלו ולא אירע להם כל נזק. הורה הרה"ק השר שלום שיעמידו אותם בשורה הראשונה שמאחורי כסאו, כאשר שרו "ובאו כולם" התרגשו שני החסידים ופרצו בבכי מר, ככל שהתאמצו להשקיטם לא הצליחו, עד שנאלצו להוציאם. לאחר מכן סחו, כי ניגון זה היה הרה"ק ממאגלניצא שר על "אתה נגלית", וכאשר שמעו הניגון נתרגשו ונתעורר געגועיהם לרבם הקדוש שזה עתה הסתלק. (מפי הרה"ח רבי משה אהרן הורוויץ ז"ל, חתן החסיד הישיש רבי חיים הירשמן (ריישער) ז"ל, שזקנו (אבי אמו) היה אחד משני החסידים שבאו ממאגלניצא, ה"ה החסיד רבי יוסף צבי דאמאסט ז"ל מהעיירה נייעפלאמיץ הסמוכה לקראקא, מובא בקובץ אור הצפון - בעלזא, קובץ מ"ח).

בספר "איש חסיד היה הי"י" על הרה"ח ר' העניך וואלף ז"ל (נ"י תשע"ד, עמוד 300) מסופר "שמעתי מאיש אחד במונטריאול, שמו מר הרצוג כי הי' פעם בלי לבוש חסידי, אמנם תפילתו היתה מלא התרגשות. פעם ניגש אליו אחרי התפלה ושאלו מהיכן בא, וענה מאמריקא. שאלו מהיכן לו התרגשות כזאת בעת התפלה, וסיפר כי טרם נסיעתו לאמעריקא, נסע עם זקנו לבעלזא, ושמע הזמר 'ובאו כולם בברית יחד' ועשה עליו רושם כל כך ואינו יכול לשכוח זאת, ואפילו בביתו באמעריקא, אינו יכול להבינם את זאת, כי במוחו נשאר הרושם לעולם ועד

"ובאו כולם טיש" - בעלזא

ניגון של המגיד הק' ממעזריטש זיע"א

"שולחן הטהור בסעודת היום בחג השבועות, הוא אחד הזמנים הנעלים והמרוממים ביותר, בבעלזא". - כה מתאר המשב"ק אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א, הרה"ח ר' יצחק לנדאו ע"ה, בספרו "בקודש פנימה", ומחמת חביבות הדברים, נמשיך בזה עם תיאורו של מעמד נעלה זה, כלשונו של המשב"ק בספר הנ"ל

... המונים המונים, חסידים ועמך בית ישראל, נהרו מכל עבר אל הבית הגדול והקדוש, כדי להשתתף במעמד עריכת השולחן הטהור, שהיה בדרך כלל סמוך נראה לשעת נעילת החג, להיות נוכחים בעת רצון מיוחד זה ולשמוע מפי הקודש בעצמו את שירת "ובאו כולם".

בעריכת השולחן הטהור, נטל מרן את ידיו ובצע מן החלה, וחילק שיריים לנוכחים, מרן המשיך וטעם בחיפזון ובחרדת קודש מכל מאכלי הסעודה (גם מאכל דגים, למרות שאכלו כבר דגים בחמה בעת הקידוש) ולא חילק שיריים, שתה יין ואמר "לחיים" כנהוג. ולאחר מכן שר את החרוז "ובאו כולם" (מתוך הזמר "יום שבתון" לסעודת שלישית), בניגון הידוע והעתיק, מתוך ניגון ההקפה שלישית של שמחת תורה, (01-01) (דהיינו שבעת ההקפות מזמרים הניגון עם בית נוסף, ובשבועות מזמרים רק את הפאל הראשון - מערכת עתיקין).

הסדר היה שבעל המנגן, אחד מחשובי החסידים (הרה"ח ר' משה רוקח ז"ל, שהמשיך בחזקה לאחר מכן, גם אצל יבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א) שר את הניגון ללא התיבות, ולאחר מכן שר מרן בהתעוררות ובהתלהבות את הפיוט "ובאו כולם בברית יחד" בניגון זה, שלש פעמים, ובכל פעם היו הקהל מסיימים ומנגנים אחריו הניגון ללא התיבות אחר כך חזר בעל המנגן ושר שוב את הניגון ללא המילים, ומרן שר אחריו את החרוז השני "דיבר בקדשו בהר המור" שלש פעמים, כשהקהל ומפסיק ומנגן את הניגון ללא מילים בין כל פעם ופעם, וכן שילשו כסדר הזה גם בחרוז השלישי: "העם אשר נע כצאן טעה, יזכור לפקדו בברית ושבועה".

מרן היה נסער ונלהב מאוד בעת הזאת, והיה שרוי באימה ופחד, בדביקות ובהתרוממות. לפעמים, היה כופל ומשלש את התיבות: "לבל יעבור במ מקרה רעה" כמה וכמה פעמים, כשהוא מעתיר ומתחנן כבן המתחטא לפני אביו שבשמים. פעם

#2

ניגון אקדמות - זואלין

סיפור נפלא מסופר על הרה"ק רבי משה אהרן מזואלין, בנו וממלא מקומו של הרה"ק רבי שמואל אלי' מזואלין זיע"א (ואחיו של הרה"ק הדברי ישראל ממודו"ץ זיע"א).

לאחר פטירת אביו הרה"ק מזואלין זי"ע, בשנת תרמ"ח, מילא את מקומו בק"ק זואלין. לאחר זמן נעתר להפצרת חסידיו וקבע את מקום מושבו בעיר נאוידאוואר הסמוכה לעיר ווארשא, העיר נאוידאוואר היתה אז עיר מבצר לחיילי מדינת רוסיה ולכן לא נתנה המלכות רשות לבנות שם בתי אבן, כי אם בתי עץ. פעם יצאה אש ואכלה את כל בתי העיר, גם בית הרבי וכל חצר, עם בית המדרש וכל הספרי תורה היו למאכולת אש, וימלט הרה"ק רבי משה אהרן זצ"ל לנפשו, ערום ודל עם ארבע כנפות על גופו, כה הגיע בערב חג השבועות לעיר ווארשא יחד עם שני בניו וכל בני משפחתו ערום מכל, במשך שעה חדא יצא נקי מכל נכסיו, הרה"ק רבי משה אהרן זצ"ל התגבר על נפשו ומיד בירך בהתלהבות אש דקדושה ברכת שלא עשני גוי, ואמר ברוך ד' שלא עשני גוי, כי אלמלא הייתי גוי הרי היה נשרף גם האליל שלי, אבל הרי יש לנו בני ישראל בורא עולם בשמים והוא בודאי יעלה ארוכה לכל מכאובינו.

עודנו עומד ברחוב פנה אל אנשי שלומו שהיו סובבים אותו ואמר להם, הרי מחר הוא יום קבלת התורה ולא הכנתי עדיין ניגון חדש לאקדמות, מיד פנה לשני בניו הרה"ק רבי ירחמיאל זצ"ל והרה"ק רבי יעקב זצ"ל ואמר להם, בני רחמו נא עלי הלא אין הזמן גרמא להתאונן ולחשוב על עניני עוה"ז, הלא היום היא ערב קבלת התורה הלא לעת כזאת נבא לשורר שיר חדש לחבר ניגונים חדשים ליום קבלת התורה וביחוד לפיט אקדמות.

הרבי התאכסן אז בבית הרבני החסיד ר' משה סאליסמאן ע"ה, בעת התפלה ביום חג השבועות, בהגיעו לפיט האקדמות פצח פיו בשיר ורננים לד' אלקיו, בשיר חדש וכל בני פמליותו נסחפו אתו בשיר התלהבות, כאילו שכחו כל הצרות. (מתוך מאמר לתולדותיו בגליון היכל הבעש"ט גליון יא עמ' קי"ח). - לא ידוע מהו אותו ניגון אקדמות הנפלא, בכל זאת ראינו לצורך להביא את הסיפור הנורא הלזה.

#3

ניגון קדרותא דצפרא / אתה נגלית - וויזניץ

הגיש וערך הר"ר משה מנחם וייס

בחצה"ק וויזניץ מתקיים מעמד מיוחד בחג השבועות 'בקדרותא דצפרא' עם גמר סדר התיקון, שמתחיל בעריכת השולה"ט, וידוע האמרה הרווחת בחצה"ק, אשר הר"ת של ת'עררך לפני ש'לחן, גם ראשי תיבות של ת'יקון ל'ייל ש'בועות. ומשוררים ניגון ריקוד מיוחד. (03-01)

בראשית ימיו של כ"ק האדמו"ר הישועות משה זצ"ל, היו מלווים אותו בדרכו לטבילה במקווה המיוחדת שהיתה לו בבניין המקווה הכללית. וכאשר בנו לכבודו מקווה מיוחדת בביתו, היו שרים את הניגון ברחבת בית המדרש, עם חזרתו מבית הטבילה וכן המנהג עד היום אצל מרן שליט"א. - ואין לשער ואין לתאר את גודל המעמד של הריקודין קדישין ברגעים נעלים אלו.

והנה לפניכם הניגון (03-02) מתוך האלבום "שבת אחים", שי"ל בניצוחו של ראש המקהלה הבלתי נשכח הרה"ח ר' בנימין הרטמן ע"ה, ובליווי מוסיקלי בידי האמונות של ידידנו ר' משה מרדכי מונה רוזנבלום הי"ו.

מרן אדמו"ר הרה"צ מוה"ר ישראל שליט"א אף הנהיג לומר אחרי הריקוד, את נוסח "אתה נגלית" וכל סדר שופרות ממוספין לראש השנה. - והנה לפניכם (03-03) הנוסח המלא של "אתה נגלית", מפי הבעל תפלה והבעל מנגן הבלתי נשכח הרה"ח ר' קלמן שטעקל ע"ה - הקשיבו נא לאמירתו של ר' קלמן ותשימו על לב, "וואס מיינט דאווענען פאר באשעפער".

#4

מעמד אמירת האקדמות

אצל מרן המנחת אלעזר ממונקאטש זיע"א

ניגון על "ברוך הוא אלוקינו וגו'"

ניגונו של מרן ה"בני יששכר" זיע"א

אמירת הפיט אקדמות היה מעמד נורא הוד אצל הרה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש, אשר בימים אלו, "ביום המיוחס" ב' סיון, חל יומא דהילולא דיליה זיע"א. נצטט לפניכם תיאור המעמד, מתוך ספר "דרכי חיים ושלום" (סימן תרמא-תרמג):

"אחר שהוציאו הספר תורה והניחוהו על הבימה... ונקרא הכהן לעלות... פתח רבינו בדברי כיבושין והתעוררות לקבלת

מסויימים, כגון "עדב יקר אחסנתיה", "מנן ומאן הוא רחמיך", "במיתי לי נהורא", "מטיילי ביה חניגא", שברנא ליה בשביין תקוף הימנותא", היה מזמר קודם ברגש אש שלהבת קודש, בניגון מיוחד המקובל מזקינו הק' בעל בני יששכר זיע"א.

הנה לפניכם ניגון המושר על "ברוך אלקינו" (04-01) מושר ע"י הרה"ח מוהר"ר בעריש וויינבערגער ז"ל מגדולי מעתיקי השמועה של רבו בעל מנחת אלעזר זיע"א (עם שינויים קלים והוספת נופך מכפי המושר בחצרות צדיקי בית נדבורנא).

והנה לפניכם ניגון המושר על "מנן ומאן הוא רחמיך" באמצע הפיוט "אקדמות" - (04-02) מושר בפי כ"ק האדמו"ר מבישטנא הרה"צ ר' איתמר לייפער שליט"א.

#5

ניגון "ברוך שמי'ה"

מיוחס למנן הבני יששכר זיע"א

הנה לפניכם ניגון נוסף (05-01) המושר בחצה"ק מונקאטש, לחן קודש שגם הוא מיוחס אל מנן הבני יששכר זיע"א. ונכדו המנחת אלעזר היה נוהג לשוררו בהתרגשות עצומה בליל א' דשבועות על "ברוך שמי'ה". ניגון זה אשר הוא מלא רגש קודש המעוררים נימי הלב, כפי שתשמענו כאן מפי הרה"ח הנודע ר' בעריש וויינבערגער ע"ה.

והעיד האדמו"ר מבישטנא שליט"א הנזכר, ששמע מפי זקני חסידי מונקאטש, וביניהם הרב החסיד הנודע רבי חיים בער גרינפעלד ע"ה, משב"ק אדמור"י מונקאטש, איך שהיה מנן המנחת אלעזר שר הניגון הלז בהתרגשות עצומה, ואמר שזה מיוחס לזקינו הבני יששכר זיע"א (זכור לאברהם).

ניגון זה מושר גם בחצה"ק "באבוב" על הזמר "יום שבתון". והאדמו"ר בעל דברי שלמה זצ"ל היה מספר, שזקינו, האדמו"ר הזקן לשושלת באבוב מהר"ש הראשון זיע"א, נסע פעם לשבות שבתו אצל הרה"ק רבי דויד מדינוב זיע"א, שקרבו מאוד במשך כל השבת, וקיבל שם ממנו כמה תנועות, וביניהם נקלט בזכרונו ניגון התעוררות ששר הרה"ק מדינוב על "אשת חיל", ובואו אל ביתו קבע לנגן לזמר את הניגון על הזמר "יום שבתון". (כן מושר בבאבוב גם בעתותי רצון, על "חמול" ופיוט "אמנם כן" ועוד).

ואכן מפורסם ניגון זה גם כ"דינובער אשת חיל", וכפי שנהגו לזמר ניגון זה בחצה"ק שומרי אמונים, תולדות אהרן ותולדות אברהם יצחק, על "אשת חיל" בליל שבת קודש. וזה אחד מהניגונים שקיבל הרה"ק בעל שומרי אמונים זיע"א מרבו הרה"ק בעל צבי לצדיק מבלאז'וב זיע"א. לציון שבבית

התורה, לא בדרך פלפול ולא בדרך דרוש וחיידוד, כי אם בתוכחת מגולה ואהבה מסותרת, בקולות ובכיות אשר כל השומע נמס כדונג לבו, ויסתער בקרבו גודל קדושת התורה ותכליתה... כי זה כל האדם, תאות לבו וכל תשוקתו להסתפח בנחלת ה' בבית מקדשו במהרה בימינו". וראה שם שהעתיק בקיצור תורף סגנון דרשותיו הטהורים מתוך ספרו הגדול "שער יששכר" על מועדים וחדשי השנה.

מנן המנחת אלעזר זיע"א בחדר הספרים שלו

בשנת תרצ"ה סיים את הדרשה בדברים חוצבים להבות אש, זיקוקין דנורא ובעורין דאשא נפקי מפומי קדישא, וכה זעק מנהמת לבו: "אנחנו מאמינים בני מאמינים נניח לשרוף את עצמינו ולנתוח בנו נתחים, ולא תאבד אות אחת ונקודה אחת אפילו ממילי דרבנן, ממך תורה הקדושה! ונקבל עולך עלינו בשמחה רבה עם כל מצוותיה ודקדוקיה". והמשיך להתחנן אל התורה הקדושה: "ואת עמדי נא להגן על כבודך שלא ישרפוך ח"ו זרים, ויתגלה טובך ואמיתך בעולם". ואז פנה אל הקהל ואמר: "אחים יקרים, חזקו ואמצו איש את רעהו, שלא לזוז זיז כל שהיא מדרך התורה והאמונה המורשה מאבותינו, ברוח ישראל סבא".

בגמר אמירת הדרשה היה רבינו מתחיל לרקוד ריקוד נלהב, וברנן וזמר היה שר: "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו וגו', מקדושת ובה לציון עד גמירא, בניגון מיוחד - המיוחס לזקינו מנן הבני יששכר זיע"א - ואשרי למי שזכה לטעם טעם בריקודין קדישין אלו, כאשר הרב הדומה למלאך ה' צבאות מפוז ומרקד ועולה לכבוד המקום, לכבוד היום ולכבוד התורה הקדושה - [ניגון זה מוכר כיום גם כניגון "שבת שלום ומבורך" המושר בחצרות הק' לשושלת נדבורנא, וכפי המקובל אצלם שמעו הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א ממנן הבני יששכר בעת שבתו אצלן].

וכשסיימו לזמר "ברוך הוא אלקינו", התחיל רבינו לומר פיוט "אקדמות", כשהוא משמש כש"ץ, ואמר את הפיוט בקול ערב ונעים, שני חרוזים הראשונים, והקהל אומר אחריו בלחישתו, ולאחר מכן אמר הקהל בקול שני חרוזים הבאים, וכן הלאה, וכפי הנהוג באמירת הפיוט הקדוש הלז. ובהגיעו לחרוזים

חיל' בניגון של מחותנו הרה"ק מדינוב והיה לפלא, בשבוע שלאחריו בי"ט אדר נפטר הרה"ק מדינוב, ואמר הרה"ק ר' איציק'ל שהאבא רצה להצילו על ידי זה "ער האט איהם געוואלט אויסבעטען".

דאמבראווא היו מזמרים תנועה זו על "אזמר בשבחין", והיו מקובל בידם שזקינם הק' הרבי רבי מרדכי דוד מדאמבראווא זיע"א קיבל תנועה זו אצל רבו הק' החוזה מלובלין זיע"א.

#6

ניגון ריקוד במעמד קבלת התורה

הרה"ק מלענטשנא זי"ע

בחצה"ק ביאלא מקובל סיפור יפה על ניגון שהושר ע"י בני ישראל בעת מתן תורה, כפי עדותו של הרה"ק מלענטשנא זיע"א, מאבות שושילתא קדישא ביאלא. וכה מובא בכמה מספרי החסידות של חצה"ק ביאלא: קבלה בידי החסיד המנוח ר' יהודה לייב (לייבל) פרידמן ז"ל (מגדולי חסידי ביאלא לאחר המלחמה) (קודם המלחמה היה חסיד של ר' מאיר שלמה יהודה ממעזריטש דודו של החלקת יהושע)) מפי חסידים הראשונים דור אחר דור, שאמר רבינו הקדוש רבי שלמה לייב מלענטשנא, שהוא זוכר את מעמד קבלת התורה בהר סיני, והוסיף מרן עוד שזוכר את הניגון שהיו מנגנים בעת קבלת התורה, והוא הניגון ידוע אצל אנ"ש עד היום שמנגנים בעת שנפרדים מן הסוכה. -

אצל מרן רבי משה יחיאל אלימלך מלברטוב זי"ע הי"ד, היו מנגנים ניגון זה בשמחת תורה בעת שהיה הרה"ק רוקד עם הספר תורה בהקפה השישית. (ברכה משולשת, מערכת א' אות ק"ח)

גם אצל הרה"ק החלקת יהושע מביאלא הי' מנגנים ניגון זה בעת פרידה מהסוכה, בהוש"ר קודם מנחה, וכן נהגו יוצ"ח (אוצר המנהגים, ביאלא. תולדות הרה"ק מלענטשנא, היכל הנגינה).

יצויין שיש שמפקקים בקבלה הזאת שהניגון המושר בפרידה מהסוכה, הוא הניגון שהושר במתן תורה, אלא היות וזה הניגון היחיד שנשאר מהרה"ק מלענטשנא זי"ע, והיה מושר כל השנים בשעת פרידה מהסוכה, וכן בחתונות צאצאי האדמורי"ם זי"ע ויבדלח"ט, כפי שתשמעו כאן (06-01) את הניגון מושר על "ענבי הגפן" בשמחה בחצה"ק ביאלא בית שמש, ולדבריהם קרה כאן ערבוב בטעות.

והנה (06-02) ביצוע ע"י הר"ר שמואל גפנר ומקהלת חסידי ביאלה ב"ב לכבוד חתונה בחצה"ק בשנה שעברה.

קרדיט:
מו"ה
ישראל זאב
גוטמאן
הי"ו -
הוצאת
אמ"ת
ומכון "נגזי
שפירין
מונקאטש"

תולדות הרה"ח ר' בעריש ויינבערגער ז"ל

הרה"ח איש האשכולות מופלג בתורה וחסידות, ידען נפלא, אוצר בלום, ותיק וחסיד, מוה"ר ישכר דוב (בעריש) ויינבערגער נולד לאביו הרה"ח רבי שלמה חיים ז"ל שו"ב בהארשפאלווא.

בהיותו עול ימים גלה למקום תורה לעיר מונקאטש בישיבה רבתי 'דרכי תשובה' אשר עמדה בנשיאתו של הרב הקדוש בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זיע"א, שם זכה להתקרב אל הקודש לראות המראה הגדול הזה, והתחבב אצל רבו, והיה יוצא ובא לפני ולפנים. כל ימיו יגע וטרח להוציא לאור ספרי רבו הקדוש והיה מגדולי מעתיקי שמועה ממנהגי ותהלוכות רבו הקדוש ודלה והשקה והנחיל לדורות. גם הגה ברעיונו להוציא לאור ספר 'אגרות שפירין' אגרות ומכתבים אדמור"י בית מונקאטש. נפטר בשם טוב בערב חג הסוכות י"ד תשרי שנת תשמ"ה.

דבר נפלא מביא החסיד הנודע ר' יאשע ליפשיץ זצ"ל בספר החכמה מאי"ן מה ששמע מרבו הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זיע"א, שבתקופה שהרה"ק רבי דויד'ל מדינוב נסתלק בשנת תרל"ד, היה אביו הקדוש הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זיע"א גר בראדומישלא, ובליל ש"ק פרשת פרה החל לשורר 'אשת

ואם אמנם הניגון כפי שהוא מושר בחצה"ק וויז'ניץ וכפי ששמעתם בקישורים דלעיל, יפה הוא מאוד, אך מסתבר שהניגון קיבל שינוי מהמקור. כי הניגון הזה נמצא בתווים בעזבונו של הרה"ג ר' שלמה יוסף וויז'נער זצ"ל, דיין בק"ק אנטוורפן, ובעל תפילה במוספין של ימים נוראים בביהמ"ד

ברחוב טערליס בעיר. ובתקופה שאחרי המלחמה כשהתגורר בארה"ק שימש כמוהל ושוחט בעיר ראשון לציון. - שלצד היותו תלמיד חכם ואיש האשכולות, נוח לשמים ולבריות, היה כוח גדול גם בנגינה ושימש כבעל תפלה בחדר עליון. - בבחרותו למד בחברותא עם בנו של ר' בעריש ווישעווער הי"ד, בישיבתו של הגאון ר' אברהם יוסף גרינוואלד זצ"ל (בנו של בעל ערוגת הבושם זצ"ל) באונגוואר. ר' בעריש היה נוהג לשלוח לבנו לישיבה את ניגוניו ויצירותיו, כתובים על תווים. ור' שלמה יוסף זצ"ל, העתיק את התווים בכתב ידו. (ישר כח מיוחד לבנו הרה"ח ר' שמעיה הי"ו על שהואיל בטובו לתת לנו את התווים לפרסום מעל גבי במה זו). ר' יוסף שלמה זצ"ל היה גם תלמידו של החזן הידוע הרה"ח ר' חיים יוסף עדער ז"ל ממונקאטש.

הניגון היה מושר כניגון הקפות בחצה"ק ראזוואדוב-ראפשיץ. ומושר עד היום בחצה"ק סטיטשין כפי שתשמעו כאן. (06-03)

#7

אהבת עולם

ניגונו של מרן הקדושת ציון מבאבוב הי"ד

רבות כבר נכתב ועוד ייכתב על יצירותיו וניגוניו ולחני הקודש של מרן הקדושת ציון מבאבוב הי"ד, אשר כתבם מתוך לוח לבו הטהור, וניגוניו מתבטאים בעיקר "בפירוש המלות", כידוע ומפורסם. שני יצירות מופלאות חיבר על "אהבת עולם" מתפילת ערבית, היצירה הראשונה, (07-01) ניגון מלא התעוררות ודביקות הלחין לאחר מלחמת העולם הראשונה בשנת תר"פ בעת ששהה בעיר קראקא, והניגון השני אשר כשמו כן הוא, ניגון שכל כולו מבטא חשקת ואהבת התורה נתחבר בבאבוב בשנת תרצ"ז, והנה הוא לפניכם (07-02) מושר ע"י מקהלת חסידי באבוב, מתוך האלבום "מה אשיב" מהסדרה "שירי ציון", מלחני קודש של מרן הקדושת ציון.

#8

אהבת עולם, וויז'ניץ

לר' בעריש ווישעווער הי"ד

בחצה"ק וויז'ניץ, מושרת יצירה יפהפייה על "אהבת עולם", שהלחין המלחין הנודע הרה"ח ר' בעריש ווישעווער הי"ד. והנה הוא (08-01) לפניכם משירתו של הבעל מנגן הרה"ח ר' קלמן שטעקל ז"ל. והנה (08-02) גם בשירתם המיוחדת והמתוקה, של ילדי חמד דתלמוד תורה חיים מאירים וויז'ניץ לאנדאן, בעיבודו וניצוחו של מנהל הת"ת, הרה"ח ר' חיים מנחם הארטמאן נ"י, ודין רפיש מדבית אבא, מנצח דנן הוא בנו של המנצח לבית וויז'ניץ הבלתי נשכח, הרה"ח ר' בנימין הארטמאן ז"ל - והקשיבו נא לעיבודים המוסיקליים היפהפיים והמיוחדים "ממש א ברכה צו מאכן", נדיר לשמוע היום שירה מתוקה ומדויקת כזאת. - בליווי האורגן בידו האמונות של ר' מרדכי האכבערג נ"ו.

של ימי חג הפסח כן בימי הילולא של רבוה"ק מנגנים זמר על 'עזרת אבותינו', ובחג השבועות מנגנים זמר על תפילת 'אתה נגלית'.

ניגונים אלו נפוצו על פני כל ארץ אוקריינא והסביבות, תוך ימים מספר מאז שהולחנו, ובפרט היו מושרים בכל חצרות בית טשערנאביל, וכן בחצר קארלין כדלהלן. כמו"כ רבי יוסל בעצמו היה יוצא בחודשי החורף למסע רב הוד, על פני ערים ועיירות ברחבי רוסיא ואף מחוצה לה, לגבות כספי המעמדות לבית מרן אדמוה"ז זי"ע, ואז היה משמיע מניגוניו ועובר לפני התיבה. בסוף ימיו של החזן רבי יאס'ל היה יורד לפי התיבה בחצר קדשו של הרה"ק רבי יוחנן מראמסטריוקא זיע"א ואחר פטירתו אצל בנו הרה"ק רבי דוד מזלאטיפאלי זיע"א, שם ביה מלחין ומנגן הניגונים כנ"ל.

אף בחצר קדשו של הרה"ק רבי ישראל [הינוקא] מסטאלין זיע"א היו מנגנים בשבת קודש את ניגוני החזן רבי יאס'ל על הזמר 'ק-ה אכסוף', וכן מדי ראש השנה היו מביאים ב' זמר'ס חדשים ל'היום הרת עולם' של מלכיות ושופרות, כמו"כ היו ידוע על זמר'ס מסומים שהלחין רבי יאסל טאלנער בהיותו על שמחות נישואין של בני הרה"ק הינוקא מסטולין זיע"א.

ברבות השנים נשכחו בתהום הנשיה רובם של ניגונים אלו, ורק מעט מהם נשתמרו לפליטה כפי שהיו בזכרון זקני החסדים לחצרות בית טשערנאביל שחלקם עלו לארה"ק וחלקם נתייטבו בארה"ב, (ובחלק מן הניגונים נשתייר בזכרון החסדים רק ה'וואלאך'), כמו"כ בפי זקני חסדי קארלין היו שגורים הרבה מניגונים אלו. כיום נמנים 33 זמר'ס שנשתמרו לפליטה אשר מנגנים אותם בחצר הקודש טאלנא.

הזמר המצו"ב (09-01) נקבע לשוררו בשולה"ט בנעילת יום השבועות, הביאו מאוקריינא החסיד המפורסם ר' חיים אייזיק קראסיאנסקי ע"ה שעוד הכיר היטב את רבי יוסל הי"ד, ולימד אותו בחצה"ק סקווירא, ומשם חזרה עטרה ליושנה לארץ הקודש. מצורף בזה הקלטה מהניגון כפי שמשוררו הר"ר חיים שמואל פריעד ע"ה משיכון סקווירא.

#10

ברוך הוא אלוקינו - חב"ד

מגיש: הרב מנחם מענדל בלוי

ניגון ריקוד, מלא רגש ודביקות, שהיו שרים חסידי ליובאוויטש בהתוועדויות בעיר 'נעוועל'. ומסופר שהיו שרים ניגון זה מכל

והנה (08-03) הקלטה מידידנו היקר האברך כמשמעו הרה"ח ר' יחיאל שטיינמעץ הי"ו, מעי"ת לאנדאן, ששר את הניגון מתוך קריאת התווים הנ"ל. - תיתי ליה לידידנו ר' יחיאל, על השירה המדוייקת להפליא, דרכה אנו זוכים את היצירה המקורית.

#9

זמר 'אתה נגלית' - טאלנא

הגיש וערך: ש. גרינבוים - חבר מערכת 'זכות אבות' טאלנא

זמר מיוחד לחג השבועות, שמשוררים על תיבות 'אתה נגלית' - פתיחת סדר שופרות מתפילת מוסף של ראש השנה, בו מתואר גודל יקרת מעמד קבלת התורה. הניגון נתחבר ע"י החסיד רבי יוס'ל (ואהליניץ) טאלנער הי"ד - חזן וראש המשוררים בחצר קדשו של מרן אדמו"ר הזקן מטאלנא זי"ע. נרחיב בזה מעט על ניגוני ה'זמר' לבית טאלנא, וכדלהלן.

כתרה של ממלכת הניגונים לבית טאלנא, שרוב מנין ובנין הם פרי לחניו של החזן רבי יאס'ל טאלנער הי"ד, הם ניגוני דביקות והתעוררות המכונים 'זמר', אלו הם יצירות ארוכות שבנויות מארבעה או חמשה בבות, בבא ראשונה הוא כעין שער ופתיחה לניגון, והמשכה בנעימות תנועות עשויים מעשה אומן עולות ומטפסות מבבא לבבא, כששיאו של הניגון הוא הבבא האחרונה החודרת ובוקעת מעמקי הלב. ע"פ רוב בבא שניה [או שלישית] משמשת כפזמון החוזר ונשנה בסיום כל בבא, ובחלק מן הזמר'ס אף נתחבר 'וואלאך' קצבי כסיום ונעילת הניגון.

רוב רובם של ניגונים אלו נתחברו לזמר 'ברוך ק-ל עליון' שבזמירות לסעודה שלישית, כמקובל שהחזן רבי יאסל טאלנער ע"ה היה מחבר לכל שבת שני ניגונים לפאר בהם את שולחנותיו הטהורים של מרן אדמו"ר הזקן מטאלנא זיע"א, הראשון היה פריילאכ'ס (ניגון שמחה) שהיו משוררים אותו ביל שבת קודש אחר שמיעת דא"ח מפ"ק של מרן אדמוה"ז זיע"א, ניגון השני היה ניגון דביקות לאחד מזמירות לסעודה שלישית, ולרוב היה זמר ל'ברוך ק-ל עליון', כך שברבות השנים נשתמר אוצר עצום מניגוני קודש הללו, אשר מנגנים אותם בחצר הקודש טאלנא עד עצם היום הזה.

כמו"כ בשאר מועדי השנה קבוע לנגן 'זמר', וכסדר הזה, בשולה"ט בימי ראש השנה מנגנים זמר על תיבות 'היום הרת עולם', בתפילת ליל יום הכיפורים מנגנים זמר מיוחד לפייט 'יעלה תחנונינו', במוסף לשמיני עצרת 'תפילת גשם' וכן במוסף לא' דפסח 'תפילת טל' מנגנים זמר מיוחד, בשולחנות הטהורים

מרן הדברי חיים זיע"א, ולהתברך מפה קדשו לאריכות-ימים, כמו"כ מסופר עליו שהיה שר במקהלתו של המלחין המפורסם ר' אביש מאיר בראנדסדארפער ע"ה, בערוב ימיו זכה לעלות לארה"ק ולחונן את עפרה, והתגורר בשכונה הוותיקה המפורסמת "בתי ראנד", שבנה החסיד הנגיד ר' מנדל ראנד ע"ה, ועל שמו נקרא גם בית הכנסת הוותיק הקיים בשכונה וותיקה זו עד היום "ר' מענדל ראנד'ס שוהל". וכברכתו של הדברי חיים, זכה לזקנה מופלגת ונלב"ע בשנת תש"ה ומנו"כ בהר הזיתים.

ניגון דגן "עליונים ששו" זכה לתפוצה נרחבת בכל עם ישראל, ע"י הרה"צ המפו"ר א' אלעזר בריזל זצ"ל, שהביאו לקרלין, ומשם נפוץ לכל העולם, ורבים יכנהו בעקבות כך כניגון קרלין. (יש לו דמיון לניגון הידוע על המעביר בניו, המושר בקרלין, אבל זה לא אותו ניגון, שכן ניגון המעביר בניו קדום ממנו במאה שנים).

הניגון המפורסם השני על "עליונים ששו" (12-02), שג"כ נפוץ מאוד ומושר בדר"כ ביחד עם הניגון הנ"ל, לא ידוע מי חיברו, השמועות מספרות שמקורו מחצה"ק סאטמאר, וחיברו המלחין הנודע ר' בעריש ווישעווער הי"ד, לרגל שמחת הכנסת ספר תורה, שהתקיימה בעיר סאטמאר בימים ההם, אך זה בגדר שמועה בעלמא ולא מצאנו סימוכין לכך.

#13

ניגוני תורה

ומידי דברנו בניגוני תורה, הרי שישנם עוד ניגונים מפורסמים על התורה הקדושה, שזכו להתנחל בלב כל עם ישראל, והלא דבר פלא הוא, שכן ניגונים מפורסמים אלו, מצד הניגונים עצמם, אין בהם חידושים מופלגים, אמנם יש בהם דבר אחד הגורם לכך שניגונים אלו יקנו שביתה בלב כל עם ישראל. - "אהבת התורה", כי ניגונים אלו, יש בהם "פירוש המלות" וזה מה שמעורר את הלב וכולם יתחברו אליהם - כי הלא אורייתא, קוב"ה וישראל חד הוא, כל אחד מרגיש שייכות בנפשו לתורה הק'. - וניגונים אלו מושרים בכל עת מצוא, אם זה בשעת ההקפות בשמחת תורה, בשמחת הכנסת ספר תורה, סיומי ש"ס וכדו', וכמובן גם בחג מתן תורתנו.

הניגון הראשון שנזכיר כאן, הוא הניגון המפורסם "תורת ה' תמימה" (13-01), המושר על ידי כל עם ישראל, מקטן ועד גדול, מילדי תינוקות של בית רבן המתוקים, ועד לזקניהם, אשר ירקדו עם ניגון זה בהתלהבות בעת ההקפות. - חיברו הרה"ג ר' שרגא פייבל מנדלוביץ שליט"א, נכד הגאון המפורסם ר' שרגא

הלב ובעיניים דומעות ורוקדים שעות ארוכות, כשרצפת העץ של בית הכנסת היתה כולה עולה ויורדת עפ"י קצב הריקוד כגלי הים.

ובשעת ההתוועדות היו גדולי החסידים מסבירים את תוכן המילים עפ"י ביאורי החסידות והדברים היו נוגעים ישירות ללב של כל אחד ואחד, שכן כל אחד היה חרד מאוד לנפשו ולנפשות בני ביתו, שלא תשכח מהם היהדות מחמת חמץ המציק והנסיגנות הקשים שהתנסו בהם יהודי רוסיה בימים ההם, - שלא ישכחו הבנים מה זה להיות יהודי, ולא סתם יהודי, אלא "חסיד" במלא מובן המילה. לכן את "הוא יפתח לבנו בתורתו", היו שרים מעומקא דבלא ובוכים בדמעות שלישי. במיוחד זכור ניגון זה מהרה"ח ר' יונה כגן (פאלטאווער) ז"ל, שר נפטר בכלא הרוסי, הי"ד.

והנה (10-01) לפניכם הניגון משירתו של ר' זלמן לוי"ן ע"ה, מתוך אלבום "כל עצמותי - ניגוני נעוול", גם תוכן המאמר דגן הועתק מהחוברת המצורפת לתקליט.

#11

ניגון אקדמות המלא

לבעל דברי ישראל ממודיץ ז"ע

בגליון "עתיקין" של שבועות אשתקד הבאנו מאמר נרחב אודות הניגון אקדמות של הרה"ק בעל דברי ישראל ממודיץ. הוזכר שהניגון מושר לפעמים רק בחלקו הראשון או השני (עיי"ש). הנה לפניכם (11-01) שירת כל הניגון בשלימותו באופן יוצא מן הכלל, בזיץ שהתקיים בליל שישי האחרון לרגל יומא דהילולא של הרה"ק מזוואליו זי"ע בבית ידידינו הרה"ח ר' אהרן משה ארלענדער הי"ו מושר על ידי ריעו וידידו הרה"ג ר' דוד ביק שליט"א בליווי הרה"ח ר' אהרן משה ובניו שיחיו.

#12

עליונים ששו

ידועים שני ניגונים על "עליונים ששו", ניגונים עממיים מפורסמים, המושרים על ידי כל בית ישראל. - הניגון הראשון (12-01), הלחינו החזן ר' בצלאל קעללער ע"ה, חסיד ישיש מהעיר צאנז-חדש, שזכה בבחרותו להסתופף בצל קדשו של

פייבל מנדלוביץ זצ"ל, ראש ישיבת תורה ודעת בארה"ב.

כתיפו, כשהוא אומר "והאר עינינו בתורתך" בבכיות, "ער האט זיך גוט אויסגעוויינט" (החכמה מאין להרה"ח ר' יוסף ליפשיץ ז"ל מפי הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זי"ע).

אכן נהוג אצל החסידים להתחנן בתפילת אהבה רבה בהתעוררות תמיד, וכמו שהזהיר הבעל שם טוב זי"ע. אבל פנים חדשות ניתן לתפילה זו בחג השבועות בבחינת מי יתן והיה לבכם זה ליראה אותי כל הימים. נאה אף נעים לפרסם דבר בעתו ניגון מהרה"ק מראפשיץ זי"ע שהיה נוהג לשיר ברקידה של דביקות בנעילת חג השבועות על אהבה רבה. בדור הזה של פזיזות קשה לצייר צורת ריקוד של מוחין דגדלות ודביקות בניגון כזה. (מסורת חשובה שמסר הרה"ח ר' אנשיל כ"ץ בנו של הרה"ח רבי אברהם כ"ץ השוחט של הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זי"ע).

ניגוני הרה"ק מראפשיץ זי"ע מלאים השתפכות הנפש טהורה, נקיה משמץ של עצבות ומרה שחורה, קדושה עליונה זו נרגשת גם בניגון זה.

על ניגוני רבינו מראפשיץ זי"ע כתב בספר דור דעה (קאמעלהאר) "הרה"ק היה מהיכל הניגון, ומנגינותיו אשר יסד וחיבר מקובלות ומסורות מאבות לבנים ושגורות בפי ישרים ובלשון חסידים, שבמערב גאליציע.

דרכו בקודש היתה, בעת שהיה הרה"ק החוזה [מלובלין] בחיים חיותו, לנסוע ללובלין לימים הנוראים ושם חיבר ויסד את הניגונים המפורסמים בשם "ניגוני ראפשיץ", המלהיבים את הלבבות ומביאים לידי התעוררות בנעימה קדושה".

הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זי"ע נהג לזמר ניגון זה בשלחנו הטהור ביום א' דחג שבועות על הפיוט מיום השני "אם לא אמריך הנעימים" וכן נהגו אחריו צאצאיו הקדושים זי"ע, הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זי"ע היה נוהג לזמר ניגון זה על מה ידירות בשבת שלפני חג שבועות. ויש שזמרו ניגון זה על מעין עולם הבא בשבתות של ימי הספירה לעורר ההרגשים הקדושים של היום הקדוש הבא. כן שמענו גם מצדיק אחד מגאליציע שהיה מזמר בחג הפסח על פיוטי המערבית בניגון זה שקיבל מבית אבותיו נכדי הרה"ק ר' אשר מראפשיץ זי"ע.

מצורף ניגון זה בשלשה הקלטות

א. (14-01) הניגון בשלימותה על אהבה רבה.

ב. (14-02) הניגון חסר הפאל האחרון מפי כ"ק אדמו"ר מסטיטשין זצ"ל שנהג לשיר ניגון זה בשלחנו הטהור בל"ג בעומר על החרוזים "נא הקם במהרה בימינו מלכות דוד ושלמה" ו"חזק מיחד". [הרב ז"ל לא היה נוהג לזמר הפאל האחרון של ניגון זה בל"ג בעומר].

ג. (14-03) מפי הישיש ר' אליעזר אונגער ע"ה נצר לצדיקי בית ראפשיץ שהסתופף בצל קרוביו הצדיקים לבית ראפשיץ לפני חורבן אירופה חן מיוחד נסוך על שירו כאשר תשמענה אזניכם.

הניגון השני, "כי הם חיינו", אשר יושר גם הוא בהתלהבות וברגש קודש בכל עת מצוא בשמחת התורה. - ניגון זה (13-02) חובר על ידי ידידנו הדגול הרה"ח ר' יגאל סליק הי"ו לרפו"ש בתושח"י ויאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים. - הופיע לראשונה בשנת תשכ"ח באלבום "אליך ה' אקרא", מתוך הסדרה המפורסמת והבלתי נשכחת "פרחי לונדון".

והניגון השלישי, המושר בדרכ"כ גם הוא כהמשך להנ"ל בשמחת התורה ומתנגן ברחובות קריה בשמחת התורה, הלא הוא הניגון (13-03) "מה אהבתי תורתך". - חיברו הרה"ח ר' אלעזר בראדט ע"ה, בבחרותו בעת שלמד בישיבת סלבודקה. - ר' אלעזר ע"ה הוא אחיו של ידידנו הדגול הבעל מגן המפורסם הרה"ח ר' אביש בראדט שיבדלח"ט.

והניגון הבא בסדרה, (13-04) בטח כבר מתנגן עתה בפנים, הלא זהו הניגון "יהא רעוא קדמך", לחנו המפורסם של המלחין החסידי הוותיק, הרה"ח ר' חיים בנט הי"ו - או אוי וליבא דכל עמך ישראל לטב ולחיין ולשלם.....

ההתלהבות גוברת וכולם כאחד כאיש אחד בלב אחד ממשיכים ... אוי "אנא אנא אנא, עבדא דקוב"ה....." - (13-05) וזה חלק מתוך יצירה שלימה על "ברוך שמי"ה, שחיברו החזן המפורסם, בנש"ק, הרה"ח ר' משה לייב ערבליך ע"ה, הקרוי על שמו וצאצאו בן אחר בן של הרה"ק ר' משה לייב סאסובער ע"ה, וחתנו של הצדיק הנודע מטבריה רבי יואל אשכנזי זצ"ל, ש"ב ואיש אמונו של ה'ויאל משה' מסאטמאר זי"ע.

יצוין שכ"ק האדמו"ר הישועות משה מוויז'ניץ זצ"ל, וכמו"כ כ"ק האדמו"ר מזוטשקא זצ"ל, הקפידו לשיר "אנא אנא עבדא, עבדא דקוב"ה", ולא כפי שמורגל בפי העם לשיר "אנא אנא אנא, עבדא דקוב"ה", - שלא ישתמע כאומר ומדגיש 'אני', אלא אני עבד, עבדו של הקב"ה. - יצוין שגם במקור, משורר החזן ר' משה לייב ע"ה, כפי ששוררו הצדיקים הנ"ל. והנה לפניכם הניגון המקורי, מושר ע"י החזן ר' משה לייב ע"ה, מתוך יצירתו השלימה על בריך שמי"ה (13-06).

#14

אהבה רבה - הרה"ק מראפשיץ זי"ע

מגיש: הרב דוד מאיר רוס | מכון בשירי דוד

אצל הרה"ק מראפשיץ זי"ע היתה אורכת התפילה בחג השבועות שנים עשרה שעות! מארבע לפנות בוקר ועד ארבע אחר הצהריים. ומה היתה האריכות? בברכת "אהבה רבה" היה הרה"ק מראפשיץ ניגש לכל אברך והניח ידו הקדושה על

איש חסיד היה

לניגוניו ויצירותיו של ר' ליפא, (וכבר הבאנו בגיליונות הקודמים ניגונים שונים ממנו), - גולת הכותרת של ניגוניו של ר' ליפא, הוא ניגונו המפורסם על 'זהיא שעמדה', שמצא חן בעיני מרן האמרי חיים מוויז'ניץ זצ"ל, שהכניסו לרפרטואר הוויז'ניצאי לניגוני חג הפסח, עד שהיו שהחשיבוהו כוויז'ניצער ניגון, (וראה פרטים נוספים אודות ניגון זה, בגיליון "עתיקין" לחג הפסח תשפ"א). - גם בעולם החזנות תפס ר' ליפא ע"ה מקום של כבוד בכותל המזרח, ועד היום מתרפקים החזנים על יצירותיו הנודעות והמיוחדות.

ביום חג השבועות יחול היאהרציט של החזן והמלחין האגדי, הרה"ח ר' ליפא לויאש ע"ה, תלמידו של הריסקעווע רב ר' אברהם שלמה כ"ץ מי שהיה באחרית ימיו רבם של חסידי סאטמר בב"ב, וחסידו של מרן הדברי יואל מסאטמאר ע"ה, אשר סמך ידיו עליו, וזכה להלחין ניגונים רבים עבור חצה"ק סאטמאר, כאשר האדמו"ר נהנה מניגוניו, ואף פנה אליו בבקשה מיוחדת להלחין ניגונים עבור חצה"ק, כפי שהבאנו בגיליון "עתיקין" לפורים דהאי שתא, אודות ניגון "שושנת יעקב" של ר' ליפא, שהלחין

בזיוו"ר היה ר' ליפא ע"ה חתנו של המלחין המפורסם ר' בעריש ווישעווער ע"ה, שהלחין את ניגון 'שלום עליכם' המפורסם בחצה"ק סאטמאר, וכן את ניגון ההקפה השישית המפורסמת, ניגונים שהתפרסמו ברבות השנים כ"הימנון" של חסידי סאטמאר.

כעשרים שנה היה ר' ליפא חזן שוחט ומוהל בעיר נייהייזל בצ'כוסלובקיה עיר אשכנזית מובהקת ואפי' רב העיירה הרב טיגרמן זצ"ל הלך ללא שטריימל. אבל

לבקשתו של האדמו"ר זי"ע. ובהגיע יומין דחנוכה בכל שנה ושנה היה שולח את יצירותיו החדשות על 'הנרות הללו' ו'מעוז צור' וכו', לש"ב הרה"ח ר' יקותיאל הערש ווערצבערגער ע"ה, ראש ומנצח הקאפעליע בחצה"ק, ממשפחת הלויים המפורסמת, העומדים לשרת ולעורר עד היום הזה בחצה"ק סאטמאר.

ר' ליפא ע"ה התברך בכושר הלחנה מיוחד, טעם וכן מיוחד יש

רבות, לא יוכלו לעמוד בנסיון וישלחו ח"ו את ילדיהם לבתי ספר החילוניים למחצה לשליש ולרביע שבסביבה, ותוצאותיו מי ישורנה.

דברים אלו גרמו להתרגשות ולקורת רוח מרובה בעיני האדמו"ר, ואמר למשמשו הנאמן הרה"ר ר' יוסל אשכנזי זצ"ל, "דעם שבת וועט ר' ליפא מקבל שבת זיין" בשבת הקרובה, יכבדו את ר' ליפא לגשת לפני התיבה לקבלת שבת. אמר ר' יוסל אל האדמו"ר: הלא ר' ליפא אינו חובש שטריימל בשבת, (כנ"ל) וזהו נגד התקנות של הבית מדרש. - "וועט מען איהם בארגן א שטריימל אויף שבת" (ילוו לו שטריימל לשבת) אמר האדמו"ר. - קרובי משפחתו של ר' ליפא ממשפחת ווערבצערגער הנ"ל דאגו לו לשטריימל לשבת זו, ור' ליפא ניגש לתיבה לקבלת שבת ואף הלחין ניגון מיוחד על "לכה דודי" לכבוד שבת זו.

במוצ"ש נכח ר' ליפא בסעודת מלווה מלכה אצל הדברי יואל, כשהגיעו לזמר 'איש חסיד היה', אמר האדמו"ר, "נו ליפא, זינג איש חסיד היה" והדגיש מלת היה, בהתכוונו על שפעם היה חסיד מושלם והלך באופן קבוע עם שטריימל.

לא בכדי זכה ר' ליפא ע"ה, שניגוניו ויצירותיו התקבלו בתפוצות ישראל, שכן היה זה בבחינת "דברים היוצאים מן הלב" מלבו הטהור של ר' ליפא ע"ה, שהיה איש של עקרונות בתורה ויראת שמים, כפי אשר גם שמענו מבנו ר' משה חיים שיבדלח"ט, שפעם נסע ר' ליפא לעשות את השבת בעיר תל אביב, בבית הכנסת שהציעו לו לשמש כחזן קבוע והגיע ל"שבת מבחן" (אויף פרויבע). אחרי שבת הודיעו לו גבאי בית הכנסת זו, שתפילותיו מצאו חן בעיניהם והם נאותים בזה לקבלו כחזן קבוע, אך תנאי אחד רצו להתנות עמו, - שיוירד את זקנו... הם אינם חפצים בחזן יר"ש אשר זקנו מגודל.... דחה אותם ר' ליפא ע"ה על אתר בשתי ידי, ואמר להם: רק אחד היטלר ימש"ו הצליח להוריד לי הזקן, יותר איש לא יוריד לי הזקן. וזעק מנהמת לבו וכאב כל ימיו, שכאן בארץ ישראל יעזו יהודים לבקש דבר כזה ועוד בבית הכנסת!?

ר' ליפא התנה שהוא אינו מוריד הלבוש החסידי ועד השואה הלך עם כל הלבוש החסידי.

במלחמה האיומה היל"ת, שיכל ר' ליפא ע"ה, את אשתו מזיוו"ר עם כל צאצאיה הי"ד. ואחר השואה חזר לעיר ניהייזל וחזרו אחד בעיר ושנים ממשפחה ונישא בשנית והקים את משפחתו עם מרת שיינדל לבית משפ' קויט שהיו אשכנזים מובהקים ולא חזר ללבוש השטריימל והלבוש החסידי. בשנת תש"ט עלה לארץ ישראל והתגורר בעיר חיפה, בה גם שימש בתחילה כחזן שוחט ומוהל.

כפי שהזכרנו לעיל, זכה ר' ליפא ע"ה לקירבה מיוחדת מאת הרה"ק הדברי יואל מסאטמאר זיע"א, ומפורסמת היא אמרתו של האדמו"ר על ר' ליפא "איש חסיד היה", אך עם כתיבת שורות אלו, זכינו לשמוע מאת בנו של ר' ליפא, ידינו היקר ר' משה חיים לויאש שיבדלח"ט, דברים על דיוקן, מתי, איך ובאיזה נסיבות קרה הסיפור הלז, בו התבטא האדמו"ר על אביו "איש חסיד היה", וכה סיפר לנו: בימים ההם כשהתגורר בעיר חיפה שהיתה נחשבת אז כידוע לעיר חילונית מובהקת, "חיפה האדומה" קראו בשעתו לעיר הזאת, ע"ש המפלגה החילונית, שונאי הדת דאז. - יסד ר' ליפא ועוד כמה מחסידי סטמר "תלמוד תורה סאטמאר", שהקים והחזיק מרן הדברי יואל זיע"א (יצויין שהיה גם בימים ההם התלמוד תורה המפורסם של חסידי סערט וויניץ, הקיים עד היום הזה, אך היה זה בצדו השני של העיר חיפה ובמרחק ניכר).

ביום מן הימים הגיע ר' ליפא ע"ה, בשליחות מיוחדת אל האדמו"ר בברוקלין שבארה"ב, בכדי למסור לאדמו"ר התרשמות ופרטים על מצב התלמוד תורה. בדבריו אל האדמו"ר, תיאר ר' ליפא את גודל הנחיצות של החזקת התלמוד תורה בעיר חיפה, כאשר הוא מדגיש בפני האדמו"ר עד כמה התלמוד תורה של סטמר משפיע גדולות ונצורות במקום שומם כזה מבחינה רוחנית, אשר לא כמו בירושלים או בבני ברק, שישנם תלמודי תורה ומוסדות נוספים, אך בעיר חיפה, אילמלא התלמוד תורה של האדמו"ר, הרי שבלי ספק, משפחות חרדיות

מכתבים למערכת

בס"ד

לכבוד הרה"ח וידען נפלא
ר' דוד מאיר רוס שליט"א

ראיתי באחד מהקובצים עתיקין, שאתה באמצע 'מבצע' לתעד את הניגונים מהרה"ח ר' אביש מאיר בראנסדורפור ז"ל. ובחצה"ק 'בעלזא' יש ניגון עתיק על המילים 'בר יוחאי' מהחסיד הנודע רבי אביש מאיר בראנסדורפור ז"ל מצאנז. על ההשתלשלות הדברים איך הניגון הגיע לבעלזא (ורק לבעלזא ולא אפי' בצאנז) שמעתי שני גירסאות משני מקורות. הגירסה הראשונה ששמעתי ראיתי בקובץ 'אור הצפון' חודש אב תשע"ב, ובזה"ל: "סיפר הרה"ח ר' אברהם לייב ברגופן ז"ל שאת הניגון 'בר יוחאי' המושר בבעלזא הולחן הרה"ח ר' אביש מאיר בראנסדורפור ז"ל, הבעל תפילה המפורסם אצל הרה"ק מצאנז זיעועכ"א. היה זה אחרי הסתלקות הרה"ק מצאנז זיעועכ"א, כאשר נסע לבעלזא אל כ"ק מרן מהר"י זיעועכ"א, וכיבדוהו בזמר בעת עריכת השוה"ט בשב"ק, ושר את הניגון הזה. ומרן מהר"י התרגש מאד מהניגון, וכשנכנס ר' אביש מאיר אחר שב"ק לקבל ברכת פרידה ממרן זי"ע, שאלו מרן אם הוא

מסכים להשאיר את הניגון בבעלזא בתורת מתנה, והוא נענה בחיוב. מיד הורה כ"ק מרן מהר"י זי"ע לכמה חסידים להסתגר בחדר עם ר' אביש מאיר, וללמוד ממנו את הניגון היטיב. ושוב ביקש מרן זי"ע מר' אביש מאיר, לבל יחזור וישיר את הניגון במקום אחר, אלא להשאירו בבעלזא" ומציין שם שכן סיפר ר' לייבל פינקלשטיין שליט"א והוא שמעו מר' אברהם לייב ז"ל בעצמו. אבל סיפרתי את זה לא' בא"י בשם ר' יחזקא' שרגא אדלר הי"ו. והוא אמר לי שהוא נכד מר' יחזקא' שרגא בראנסדורפור ז"ל, והוא היה בן או נכד מר' אביש מאיר ז"ל. וזקיננו ר' יחזקא' שרגא סיפר מעשה אחר על ניגון זה, וכה סיפר: "אחר פטירת רבו הרה"ק מצאנז זי"ע, הוא נסע לבעלזא לשבות שב"ק אצל מרן מהר"י זי"ע. וזה היה שבת שלפני ל"ג בעומר, ובמשך כל השבת לא הצליח ליגש למרן זי"ע לקבל פריסת שלום. אבל ממש לפני שלש סעודות הצליח לקבל שלום ממנו. ומרן זי"ע אמר לו בודאי אתה נשאר פה עד אחרי ל"ג בעומר (כי אצל רבוה"ק היה מנהג לערוך שוה"ט ביום ל"ג בעומר), ואמר הן על אף שהיה

דעתו לחזור הביתה תיכף אחרי שב"ק. ובהטיש ל"ג בעומר כיבדוהו מרן זי"ע בהזמר 'בר יוחאי' והוא התחיל הניגון העממי על 'בר יוחאי'. שאלו מרן זי"ע היתכן שאין לו ניגון משלו על מילים האלו. והוא ענה למרן זי"ע שהוא כבר הלחין ניגון על זה, אבל כל פעם כאשר הוא מלחין ניגון חדש הוא משורר את הניגון בפעם הראשון אצל רבו הרה"ק מצאנז זי"ע. והוא אומר לו אם משוררים ניגון זה בהיכל הנגינה, אם לאו. וכאשר שר ניגון זה בפעם הראשון, הרה"ק מצאנז אמר לו שהוא לא שמע את הניגון בעולם העליון, ומשום כך הוא אינו רוצה לשוררו שוב. וכאשר סיים לדבר אמר לו מרן זי"ע שישיר את הניגון והוא יכניסו להיכל הנגינה. ור' אביש מאיר התחיל לנגן את הניגון ומרן זי"ע ישב בכל העת בדביקות עצומה" ויש כמה נפק"מ בין שני הגירסאות וזה גם מאד מעוניין איך נקרה שיהיו השתי גירסאות אלו הפוך כזו אבל העבודת החקירה אני מניח לך ואני מקווה שייצא ממך דבר השלם ולא יהיה בו שום מכשול אי"ה.

תודה רבה על הכל

ישמחו במלכותך שאץ (גליון 13)

שלום וברכה.

אודות הניגון ישמחו במלכותך של הרה"ק משאץ, הננו להוסיף את הידוע לנו.

ר' קלמן שטעקל שמע את הניגון בהיותו ילד לפני המלחמה, אך לא ידע מנין השיר ושל מי הוא, אחרי המלחמה כשעלה לארץ, והתיישב

שיר זה, כשעבר הרבי האמרי חיים ליד הדלת ושמע את השיר, שאל 'מנין הנך יודע לשיר את שירו של דודי ר' משהלע זצ"ל.

והנה יש לנו מקור מה'אמרי חיים' שהשיר הזה, הוא של הרה"ק ר' משהלע שאצער זי"ע

מכון מקורות הנגינה לבית ויזניץ

בבני ברק בשנת תשכ"ב, היה נוהג מדי פעם להקליט הקלטות על טייפ של נוסחאות וניגונים, בשביל הרבנית הצדקנית מרת מרגלית מחברתו הטהורה של הרבי האמרי חיים, והסדר היה שהוא היה מקליט בטייפ בקול גבוה, בהיותה כבידת שמיעה, פעם אחת הקליט לה כמה ניגונים ובתוכם

מכתבים למערכת

בסיעתא מן שמיא

אחרי דרך מבוא השלום אחלה פניכם הנהו רשמי רשוותא מיילי מעליתא עלי עשו"ר ועלי הגיון ספרי יוחסין ותולדותיהן של שירים ערבים אשר ממקום קדוש מוצאם והדברים שמחין כנתינתן והדברים עתיקין

ובאמת לא ידעתי עד הנה מהאוצר המנוצר הזאת עד לפני ימים אחדים, ועתה כאשר אנה ה' לידי חלק מעשרת הגליונים עוד לא כיליתי להתענג בגוילין הראשונים והחדשות הנה באו האחרונים, ובעת קראי בכל אלו מאמרים הנחמדים נפל בדעתי כמה דברים להוסיף ממה ששמעתי מזקנים ונבונים, ובעזרת הבורא עוד אשלח לפניכם בימים הבאים

ואולם בעת הזאת רצוני להציע לכם הצעה ואולי ישמחו עוד מהקוראים על זאת,

הנה ידוע היא בכל בתי בני ישראל הפיוטים אשר חיבר האריה"ק לשוררם בסעודות השבת 'אזמר בשבחין' 'אסדר לסעודתא' 'בני היכלא', והרי הן מפורסמות יותר משאר פיוטים שנתחברו במשך הדורות, וכמה פירושים נכתבו ע"י גדולים וטובים לבאר הדברים בפרד"ס, ואלפי ניגונים נתחברו (או תואמו) עליהן וגם מכמה צדיקים וקדושים, [ולפלא שבחב"ד לא נהגו לזמר הזמירות לשבת ולא הדפיס הקדוש הרב מליאדי בסידור שלו הזמירות אף שמקורם מהראשונים ע"י מחזור ויטרי ומ"מ הדפיס אלו הפיוטים להאר"י הגם שלא חיבר סידורו למקובלים כידוע בענין נקודת

השמות בשמו"ע, ובחב"ד היו להם ניגונים במסורה מפי צדיקים על אלו הפיוטים]

ובאמת כמעט שאין לנו כלום מדברי האר"י בלשון קדשו מלבד אלו הפיוטים, כי כל תורתו וסודותיו הן בלשון תלמידיו הקדושים כפי שהם הבינו וקיבלו ממנו, ואלו הזמירות יחידות הנה אשר הנחיל ככתבו וכלשונו לכל בני ישראל מתנה

ועתה נחזה אנו במקור הדברים בשער הכוונות (דרושי שבת דרוש יד יז יח) שם כתב רח"ו לפני הביאו הנוסח 'אזמר בשבחין' מקצת מלשון קדשו:

ואחר האכילה היה נוהג מורי ז"ל לומר פזמון אחד בקול נעים והוא ז"ל תיתן ג' פזמונים מיוסדים ע"ד חכמת האמת בכל פרטי הכוונות של שבת... וזה נוסח פזמון סעודת הלילה לחן מתי יבושר עם:

ובהמשך בדרוש בענין סעודת שחרית לפני הביאו הנוסח 'אסדר לסעודתא' כתב:

... פזמון סעודת שחרית והוא ג"כ לחן 'מתי יבושר עם' כמו פזמון סעודת הלילה...

ובהמשך בדרוש בענין מנחת שבת כתב:

... פזמון סעודת המנחה לחן 'אלק-י עז תהלתי' כולי...

וכלשון זה הובא גם בשאר כתבי האר"י ובספרי תלמידיו, וכן העתיקו בסידורים ובספרים לרוב.

והנה זה כמה שנים נכסוף נכספתי לדעת על איזה ניגון חיברו האר"י שהרי נראה מדברי רח"ו ממה שגילה בכל השלושה פיוטים הלחן השייך לה, ואין דרכו בשפת יתר, וכפי הנראה שהפיוט נרצה ביותר עם הלחן אשר עליו נוצר.

והנה הפיוט 'מתי יבושר עם' מושר בשמחת תורה ובשאר זמנים ע"י כמה מקהלות המזרח.

וגם הפיוט 'אלוקי עז תהלתי' מושר בהרבה עדות מיוצאי ספרד (והיא פיוט-תפילה לרפואת החולה)

[ואגב אולי יש לראות כעין הסכמה מהאריה"ק גם לעצם שני הפיוטים הללו, ועי' בשעה"כ ענין נוסח התפילה מש"כ על הפיוטים]

ובכן אם לא יקשה לכם וכשר הדבר בעיניכם אבקש נא אם תוכלו לברר באיזה לחן ניגנו אנשי צפת פיוטים הללו (אצלם יכולה להשמר המסורת יותר מאשר אצל בני אשכנז, שהרי לא עברו מאותה תקופה כל כך השמדיות וטלטולים ונדודים, וגם לא התבוללו בגויים, ובפרט לא פגעה בהם המשחית במלחמת העולם אשר הטביע רוב שירי הגולה).

ואולי יכולים להתאימו על תיבות פיוטי האר"י וישירו ויהללו בו כל ישרי לב

ואסיים בברכת הדיוט שתצליחו במעשה ידיכם ליהנות בהם בני אדם.

ס.ט.

א' בסיוון
לקראת חג השבועות
תשפ"א
גיליון מס' 5

עת יקוין

כתב עת לשימור ותיעוד ההווי והנגינה היהודית האותנטית

להורדת
גליון 5
משבועות
אשתקד
לחץ כאן

9 יצירת המופת
"אזי בשלישי"

22 יצירתו של ר' פיניע חזן
שנשחמדה מפיהם של
כ"ק האדמו"רים מסקולטן זצ"ל

25 ניגוני של הגאון
ר' ברוך בער
מקמניץ זצ"ל

למפתח
הניגונים של
גליון 5
לחץ כאן
וראה עמ' 20

"כינור הפלאים" | הסופר החסידי הרב יאיר וינשמוק במאמר לזכרו של הרה"ח ר' אהרון גרינצווייג זצ"ל

המשך הוצאות הגיליונות תלוי בכם - כי לתרומתכם אנו זקוקים

לחצו כאן לתרומה:

[פייפאל](#)

[נדריים פלוס](#)

או בבנק הדואר: סניף 1 מס' ח-ן: 29453149